

Public political participation in the election of members of the Phrae Provincial Council

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่

Received: Dec 23, 2025

Revised: Jan 28, 2026

Accepted: Feb 2, 2026

Thananan Kumthinkaew (ธนันท์ คุ่มถิ่นแก้ว)*

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Wandee Khankaew (วันดี ชันแก้ว)

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*Corresponding Author Email: principal contact email

Abstract

This research aims to 1) study the status of public political participation in the election of provincial council members in Wiang Thong Subdistrict, Sung Men District, Phrae Province; 2) analyze public political participation in the election of provincial council members; and 3) develop guidelines for promoting community participation in the provincial council election system. The study uses a mixed-methods approach, combining document research, quantitative research using questionnaires to collect data from a predetermined sample, qualitative research, and in-depth interviews.

Research findings

1. This study examines the overall level of public political participation in the Phrae Provincial Council elections. Leveraging this high level of participation, and utilizing technology, easily understandable media, and policy-centric platforms as tools to address patronage systems and information access, the aim is to shift from a patronage-based system to a transparent and sustainable democracy.

2. Regarding public political participation in provincial council elections, the findings indicate that the problem lies not in the public's unwillingness to participate, but rather in limited access to information and the deeply ingrained culture of patronage. Development strategies should focus on providing communities with easy access to information, creating forums for brainstorming, and utilizing technology for transparent oversight.

3. To develop guidelines for promoting community participation in the Phrae Provincial Council election system, it was found that, although participation is still trapped by the patronage system, family networks, and legal limitations, it can be driven through a four-dimensional strategy: integrating media by connecting online platforms with public address systems; creating debate spaces; fighting with policies instead of votes; campaigning for honest politics based on Buddhist principles to build moral immunity; and elevating citizens to become observers. This aims to shift from focusing on individuals to a truly transparent and sustainable electoral system.

Keywords: Participation; Public Political; Election of Provincial Council Members

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ 2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด และ 3) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด การศึกษาใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ และผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การนำเอาภาพรวมที่มีระดับมาก เป็นตัวขับเคลื่อน จากนั้นใช้สื่อเทคโนโลยีที่เข้าใจง่าย และพื้นที่กลางเชิงนโยบาย เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาาระบบอุปถัมภ์ และการเข้าถึงข้อมูล เพื่อเปลี่ยนจากการเมืองแบบ เครือข่ายอุปถัมภ์ ไปสู่ประชาธิปไตยแบบ ตรวจสอบได้และยั่งยืน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พบว่าปัญหาไม่ได้อยู่ที่ประชาชนไม่อยากมีส่วนร่วมแต่อยู่ที่ช่องทางข้อมูลถูกจำกัด และวัฒนธรรมอุปถัมภ์ยังฝังรากลึกการพัฒนาใน โดยการให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลง่าย สร้างเวทีประชันความคิด และนำ สื่อเทคโนโลยีมาช่วยตรวจสอบอย่างโปร่งใส

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ พบว่า แม้การมีส่วนร่วมยังติดกับดัก ระบบอุปถัมภ์ เครือข่ายครอบครัว และข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่สามารถขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์ 4 มิติ คือ บุรณาการสื่อ โดยเชื่อมออนไลน์กับหอกระจายข่าว สร้างพื้นที่ดีเบต สู้ด้วยนโยบายแทน รณรงค์การเมืองสุจริตเชิงพุทธ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

ทางศีลธรรมและ ยกกระตือรือร้นเมืองเป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อเปลี่ยนจากการยึดตัวบุคคลสู่ระบบ การเลือกตั้งที่โปร่งใสและยั่งยืนตรงจุดอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การเมืองของประชาชน; การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

บทนำ

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) ถือเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทาง และการตรวจสอบการทำงานของ ส.จ. จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพและความโปร่งใส ของกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในหลายพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดยังมีข้อจำกัด ประชาชนอาจขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง ขาดช่องทางในการแสดงความคิดเห็น หรือขาดกลไกในการตรวจสอบ ความโปร่งใสของการเลือกตั้ง ส่งผลให้การเลือกตั้งอาจไม่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และอาจนำไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม

การเลือกตั้งถือเป็นกลไกและกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างเป็นทางการ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ สิทธิ เสรีภาพ และแสดงออกถึงเจตจำนงในการคัดเลือกผู้แทนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้าไปบริหาร ประเทศและท้องถิ่นตามนโยบายที่ประชาชนต้องการ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ: 2542) กระบวนการนี้ ตั้งอยู่บนการยอมรับเสียงข้างมากของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (โกวิท วัฒนงาม: 2542) ในระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเป็นกระบวนการสำคัญ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ โดยความมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงจะช่วย สร้างความชอบธรรมและความโปร่งใสให้เกิดขึ้น ผลการวิจัยและศึกษาข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่เฉพาะ เช่น ตำบลเวียงทอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จะช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาและความต้องการ ที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงระบบการเลือกตั้ง ให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของ จังหวัดแพร่ในภาพรวมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ได้

จากการลงพื้นที่ พบว่า ชุมชนต้องการการเลือกตั้งที่โปร่งใส ในทุกขั้นตอน การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ชุมชนยังมีความเชื่อมั่นในตัวบุคคลมากกว่าการหาเสียงด้านนโยบาย ความไม่ไว้วางใจ ประชาชนอาจขาดความไว้วางใจในกระบวนการเลือกตั้ง หรือไม่เชื่อมั่นว่าเสียงของตนจะถูกนำไปใช้พิจารณาอย่างจริงจัง

ความสำคัญของงานวิจัยนี้อยู่ที่การเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งที่เน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น และ

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการมีส่วนร่วม ของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ สนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข พื้นฐานการมีส่วนร่วมว่าจะต้องมี อิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วม กิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา 2538:19) การมี ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้ เข้ามีส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้น หนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย (ชิต นิลพานิชและคณะ: 350)

2. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นแนวคิดของ ประชาธิปไตยแบบ ผู้แทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง มิใช่เพียง ผ่านการเลือกตั้งเพียง อย่างเดียว (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล 2540:60) ประชาธิปไตย (ประชา+อธิปไตย) แปลมาจากคำใน ภาษาอังกฤษว่า Dermouracy คำนี้มา จากคำว่า Dernokration ซึ่งมาจากคำว่า Dermes (ประชาชน) และ Cratos (การปกครอง) ในภาษา กรีก แปลว่า การปกครองของประชาชน ดัง อดีตประธานาธิบดี ลินคอล์นของสหรัฐอเมริกาเคยกล่าว ไว้เป็นเสมือนคำคมว่า รัฐบาลประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของ ประชาชน เพื่อประชาชน และโดย ประชาชน ซึ่งหมายถึงระบบการปกครองตามอุดมคติ ระบบหนึ่งที่ รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยจะ ให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข เป็นต้น (อุทัย หิรัญโต: 2542)

3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง มีความหมายและความสำคัญ ต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็น อย่างมาก ซึ่งมีความหมายพอประมวลได้ดังต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2524 ให้ความหมาย คำว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนตนกรณีต่างๆ ตามที่ กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคล จำนวนหนึ่งจากหลายๆ คนหรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน (วิสุทธิ โปธิแทน, 2524: 63)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้มุมมองหรือความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมยิ่งขึ้นโดยเป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ที่มีอายุ 18 ขึ้นไป จำนวน 8,173 คน (แผนพัฒนาท้องถิ่น, 2566 – 2570)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 382 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05 (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561: 76)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 15 คน ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน 2) ประชาชน จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากการแจกแบบสอบถาม

2) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ เฮอร์เบิร์ต แม็คคอลลิสท์ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยสร้างข้อคำถามครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยสัมภาษณ์กลุ่ม ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลอันจะนำไปใช้การวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่

กำหนดไว้ จำนวน 382 คนจากสูตรสำเร็จของ ทาโร ยามาเน่ (วัลลภช สุขสวัสดิ์, 2561: 76) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่น 0.05 นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยไม่กำหนดรูปแบบมาตรฐาน (Unstructured Interview) ใช้คำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

จากการศึกษานักวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเลือกตั้งที่โปร่งใส ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาชุมชนมีการติดตามและประเมินผลกระบวนการเลือกตั้ง และ ชุมชนมีส่วนร่วมประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการเลือกตั้งค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่

ที่	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ	4.42	0.44	มาก
2	ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	4.24	0.45	มาก
3	ด้านการแสดงออกทางการเมือง	4.34	0.41	มาก
4	ด้านการรับผิดชอบต่อชุมชน	4.35	0.44	มาก
	รวม	4.34	0.34	มาก

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ ผลการวิเคราะห์จำแนกเป็นประเด็น ดังนี้ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจการตัดสินใจของประชาชนยังคงอิงกับ ตัวบุคคลและความเชื่อมั่นในผลงานเก่าเป็นหลัก มากกว่าการตรวจสอบเชิงเทคนิค สะท้อนถึงวัฒนธรรมการเมืองที่เน้นระบบความไว้วางใจและนโยบายที่สามารถจับต้องได้จริง 2. ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังพึ่งพา สื่อผสมผสาน โดยมีผู้นำชุมชนและเวทีประชาคมหมู่บ้านเป็นกลไกหลัก ประชาชนนิยม

รับข้อมูลข่าวสารผ่านการบอกเล่าและการประชุมในพื้นที่มากกว่าการสืบค้นผ่านสื่อดิจิทัลด้วยตนเอง

3. ด้านการแสดงออกทางการเมืองสะท้อนผ่านบทบาทของผู้นำชุมชนในฐานะตัวกลาง ซึ่งต้องแบกรับภาระหน้าที่ตามความไว้วางใจของพื้นที่ โดยทำหน้าที่ประสานความสัมพันธ์และรักษาฐานเสียงมากกว่าการทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตามระเบียบเพียงอย่างเดียว 4. ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนเน้นการรักษาสมดุลระหว่างหน้าที่ตามกฎหมายกับน้ำใจในพื้นที่โดยประชาชนใช้การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน เป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์ส่วนตัวในการเมืองท้องถิ่น

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วม ประชาชนจะมีการรับรู้ข้อมูลการเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว หรือการชักชวนของคนในครอบครัว 2. อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลและเครือข่ายท้องถิ่น พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของตัวผู้สมัครในมิติความเป็นผู้รู้จักมักคุ้น (ความสัมพันธ์ส่วนตัว) และความไว้วางใจที่มีต่อผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองในพื้นที่ 3. ปัญหาอุปสรรค พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เพียงพอหรือไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ ปัญหาความซับซ้อนของกฎหมายเลือกตั้ง และปัญหาเรื่องความอิสระทางการเมืองที่อาจถูกครอบงำโดยกลุ่มการเมือง บ้านใหญ่ หรือกลุ่มอิทธิพลเดิมในพื้นที่ 4. ความต้องการข้อมูลเชิงนโยบาย พบว่า แม้ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะสำคัญ แต่ประชาชนยังต้องการข้อมูลเชิงนโยบายที่ชัดเจนและจับต้องได้ ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนักวิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่มีความตื่นตัวสูง ประชาชนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศชาย หอมหวล และคณะ (2564: 220-221) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คงฤทธิ กุลวงษ์ (2561: 109 – 125) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ ผลการวิเคราะห์จำแนกเป็นประเด็น ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ พบว่า ผู้นำชุมชนมีวิธีการมีส่วนร่วมที่หลากหลายทั้งแบบที่เป็นทางการผ่านการประชุมประชาคม และแบบไม่เป็นทางการผ่านการพูดคุยส่วนตัว เกณฑ์การตัดสินใจขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน โดยให้น้ำหนักทั้งในเรื่องของนโยบายที่จับต้องได้ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล และผลงานในอดีตของผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรวรรณทองสว่าง (2566: 74) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ทุกคนต้องร่วมมือประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการลงมติ แล้วร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา นามวงศา (2565: 87) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในยุคดิจิทัล มีการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ผู้นำชุมชนสามารถสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา

ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลมีทั้งสื่อดั้งเดิม คือหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน และสื่อสมัยใหม่ เช่นโซเชียลมีเดีย, แอปพลิเคชันรัฐ ปัญหาหลักคือความเหลื่อมล้ำทางข้อมูลข่าวสารของระบบดิจิทัล และปัญหาข่าวลือ ทำให้ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็น ตัวกลางในการกลั่นกรองและสื่อสารข้อมูลที่น่าเชื่อถือไปยังสมาชิก เช่น ข้อมูลจาก สำนักงาน กกต.แพร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑล อินมณี และคณะ (2568: 81 –91) เรื่องการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าพบว่าการสื่อสารทางการเมืองยังคงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะลักษณะของการสื่อสารทางเดียวที่เน้นการประกาศหรือแจ้งข้อมูลจากภาครัฐไปยังประชาชน โดยไม่ได้เปิดช่องทางให้ประชาชนได้ตอบกลับหรือเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการใช้สิทธิทางการเมืองของตนได้อย่างเต็มที่ เช่น สิทธิในการกำกับดูแล ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่สิทธิในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและการถอดถอนผู้บริหารเพื่อการสื่อสารทางการเมืองในพื้นที่ดังกล่าวมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบช่องทางที่เปิดให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้สะดวกและเข้าถึงง่ายมากขึ้น เช่น การจัดเวทีชุมชนในระดับหมู่บ้าน การใช้โซเชียลมีเดียที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว

ด้านการแสดงออกทางการเมือง พบว่า ผู้นำชุมชนเผชิญความท้าทายในการรักษาสมาคมระหว่างการแสดงจุดยืนเพื่อสนับสนุนผู้สมัครที่ตนเชื่อมั่นกับการป้องกันความขัดแย้งภายในชุมชน หลายท่านเลือกที่จะวางตัวเป็นกลางอย่างระมัดระวังเพื่อรักษาความสามัคคีในระยะยาว ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิด ของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2518: 14) ได้กล่าวว่า ความสนใจทางการเมืองนั้นเป็นพื้นฐานของความโน้มเอียงพื้นฐานทางการเมือง เช่น ความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง ฯลฯ บุคคลที่มีความสนใจทางการเมืองสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระยุทธ ศิลาพรหม (2566:47-58) เรื่อง การบริหารการจัดการความขัดแย้งของผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็น "ผู้ประสานรอยร้าว" และต้องใช้กลยุทธ์การจัดการความขัดแย้งที่เน้นการประนีประนอม สอดคล้องกับข้อมูลที่คุณพบว่าผู้นำต้องป้องกันความขัดแย้งภายในชุมชน โดยการเลือกวิธีบริหารจัดการที่รักษาความสัมพันธ์ในระยะยาวมากกว่าการเลือกข้างอย่างชัดเจน

ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน พบว่าความรับผิดชอบ ถูกตีความแตกต่างกันตามมุมมองของผู้นำแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มเน้นผลลัพธ์เชิงกายภาพ คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บางกลุ่มเน้นกระบวนการที่โปร่งใสและหลักจริยธรรม คือการต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง สอดคล้องกับพระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เรงทอง) และคณะ(2566: 13-26) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ประชาชนพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น จากลักษณะของการเป็นผู้เสียสละ เป็นคนที่พูดจริงทำจริงตรงไปตรงมา สามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนจะมีการรับรู้ข้อมูลการเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว หรือการชักชวนของคนในครอบครัว สอดคล้องกับ อัจฉริยา รัตนปัญญา (2565: 104-106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ หอกระจายข่าวและเสียงตามสายของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นช่องทางหลักที่เข้าถึงคนในชุมชนได้มากที่สุด

อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลและเครือข่ายท้องถิ่น พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของตัวผู้สมัครในมิติความเป็นผู้รู้จักมักคุ้น ความสัมพันธ์ส่วนตัว และความไว้วางใจที่มีต่อผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองในพื้นที่ สอดคล้องกับนิชากรมล ซอยโว (2559: 45-50) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเป็ลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทัศนคติและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

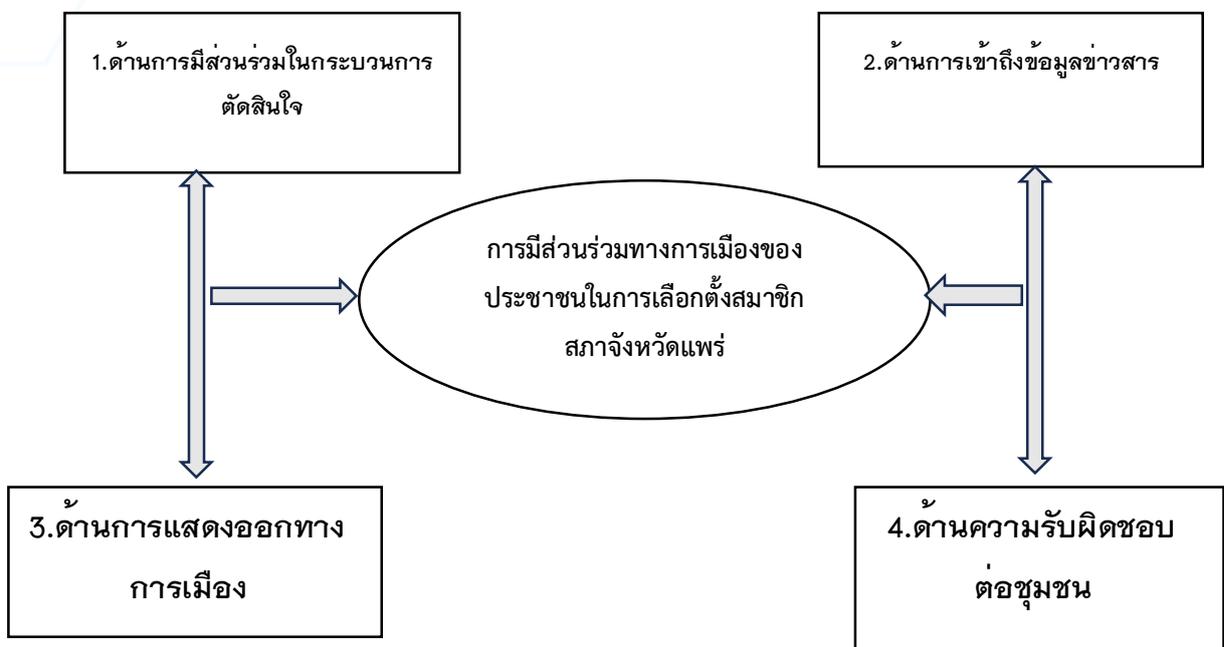
ปัญหาอุปสรรค พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เพียงพอหรือไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ ปัญหาความซับซ้อนของกฎหมายเลือกตั้ง และปัญหาเรื่องความอิสระทางการเมืองที่อาจถูกครอบงำโดยกลุ่ม

การเมือง บ้านใหญ่ หรือกลุ่มอิทธิพลเดิมในพื้นที่ สอดคล้องกับ ปิยนันท์ ชวงวงษ์หล้า (2564: 97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สรุปได้ว่า การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ 2560 สร้างข้อจำกัดทางกฎหมายที่ทำให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไป ด้วยความยากลำบาก และอาจไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในบางมิติ

ความต้องการข้อมูลเชิงนโยบาย พบว่า แม้ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะสำคัญ แต่ประชาชนยัง ต้องการข้อมูลเชิงนโยบายที่ชัดเจนและจับต้องได้ ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง สอดคล้อง กับ จินดา โพธิ์บำรุง (2566: 77-81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบาย การพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่าประชาชนมีระดับความคาดหวังต่อนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นในระดับมาก โดยเฉพาะนโยบายที่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง เช่น ด้านพัฒนาสังคมและสาธารณสุข ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนให้ ความสำคัญกับเนื้อหา นโยบาย ที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเพียงความสัมพันธ์ส่วนตัว

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภา จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
(ที่มา: ธนันท์ คุ่มถิ่นแก้ว และวันดี ชันแก้ว, 2568)

1. **ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ** มีทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ตั้งแต่การประชุมประชาคมอย่างเป็นทางการไปจนถึงการพูดคุยแบบปากต่อปาก และเกณฑ์การตัดสินใจที่แตกต่างกัน ชุมชนให้น้ำหนักกับปัจจัยที่หลากหลายทั้งนโยบายที่จับต้องได้ตัวบุคคลที่น่าเชื่อถือ ความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือวิสัยทัศน์ระยะยาว

2. **ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร** ผู้นำมีอิทธิพลสูงในการชี้แนะหรือให้คำแนะนำและมักเป็นแหล่งข้อมูลที่สมาชิกในชุมชนเชื่อถือมากกว่าสื่อกระแสหลักหรือสื่อออนไลน์ และบทบาทนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ที่ทำให้ผู้สูงอายุหรือกลุ่มที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยีต้องพึ่งพาผู้นำเป็นหลัก

3. **ด้านการแสดงออกทางการเมือง** ข้อมูลจากแหล่งทางการ เช่น เว็บไซต์ สำนักงาน กกต. มักถูกหักล้างด้วยข่าวลือหรือข้อมูลบิดเบือนที่แพร่สะพัดในสื่อสังคมออนไลน์หรือการสื่อสารแบบปากต่อปาก และผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการให้ข้อมูลแก่ชุมชน คือผู้ที่มักชะงักในการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลจากหลายแหล่ง

4. **ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน** การวางตัวเป็นกลางเพื่อป้องกันความขัดแย้ง ผู้นำจำนวนมากเลือกที่จะวางตัวเป็นกลางหรือแสดงออกทางการเมืองอย่างระมัดระวังเพื่อรักษาสายสัมพันธ์และความสงบเรียบร้อยในชุมชนในระยะยาว และการตีความความรับผิดชอบ ที่หลากหลาย ความรับผิดชอบต่อชุมชนถูกตีความต่างกันระหว่างการมุ่งเน้นผลประโยชน์ทางกายภาพ และการมุ่งเน้นกระบวนการทางจริยธรรม

สรุปได้ว่า การวิจัยนี้ให้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 หลักการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ องค์ความรู้ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ จำเป็นต้องเข้าใจบริบทเฉพาะของแต่ละชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวจังหวัดแพร่ยังมีปัญหา ด้านการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและการตัดสินใจที่เป็นอิสระ แนวทางแก้ไขคือต้องทำข้อมูลให้ง่ายและขยายช่องทางให้ครอบคลุมโดยเปลี่ยนกฎหมายและข้อมูลผู้สมัครที่ซับซ้อนให้เป็นอินโฟกราฟิกหรือวิดีโอสั้น พร้อมใช้กลยุทธ์สื่อสารสองทาง คือหอกระจายข่าว เพื่อรักษารฐานความเชื่อถือเดิมของชุมชน และเพจเฟซบุ๊กท้องถิ่น เพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการรับรู้ข้อมูลของคนทุกวัย จากเครือข่ายอุปถัมภ์มาสู่การนำเสนอแนวคิด จัดเวทีแสดงวิสัยทัศน์ระดับอำเภอที่เจาะลึกปัญหาพื้นที่โดยดึงกลุ่มอาชีพและคนรุ่นใหม่ร่วมสะท้อนมุมมอง เพื่อให้ประชาชนก้าวข้ามระบบอุปถัมภ์และตัดสินใจจากประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ใช้หลักพุทธธรรมและธรรมาภิบาลสร้างจิตสำนึกละอายต่อการทุจริต พร้อมปรับบทบาท

ให้เน้นให้ความรู้เรื่องบทลงโทษและผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียงที่ทำลายโอกาสการพัฒนาในระยะยาว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่บริสุทธิ์ ระบบการเลือกตั้งต้องเปิดพื้นที่ให้เกิด กลไกการสังเกตการณ์ภาคพลเมือง ที่เข้มแข็ง ผ่านการอบรมอาสาสมัครประจำคูหา และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการนำเอาแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสความไม่โปร่งใสได้โดยตรง อันจะเป็นการสร้างเกราะป้องกันอิทธิพลมืดและส่งเสริมให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด มีความสง่างาม โปร่งใส และตอบโจทย์การพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) การวิจัยต่อยอดควรศึกษาว่าคนรุ่นใหม่ (Gen Z และ Alpha) ยังยึดโยงกับระบบเดิมหรือไม่ หรือมีปัจจัยใหม่ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาแทนที่อย่างไร
- 2) การวิจัยนี้จะช่วยตรวจสอบว่านโยบายที่หาเสียงไว้ได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงเพียงใด เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ประชาชนในระยะยาว
- 3) เพื่อเปลี่ยนผลการวิเคราะห์เรื่อง ความเข้มแข็งภาคพลเมือง ให้กลายเป็นโมเดลต้นแบบที่ใช้งานได้จริง โดยเน้นการสร้างกลไกตรวจสอบที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรง
- 4) เนื่องจากจังหวัดแต่ละแห่งมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูง การศึกษาวิจัยควรหาจุดสมดุลระหว่าง สื่อดั้งเดิม (หอกระจายข่าว) กับ สื่อดิจิทัล ที่เข้าถึงง่ายสำหรับคนทุกวัย

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2542). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- กรมการปกครอง. *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. [ออนไลน์]
https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/INTERNET/index_bak.html#/ [23 กันยายน 2568].
- คงฤทธิ กุลวงษ์. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอโนนสูง จังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 14(3), 109–125.
- จินดา โพธิ์บำรุง. (2566). ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 77–81.
- ชิต นิลพานิช และกุลชน ธนาพงศธร. (2532). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” ใน เอกสาร การสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน พิมพ์ครั้งที่ 3

- หน่วยที่ 8, นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 350.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา.(2538). *แนวทางแนวการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นิชากมล ซอยโว.(2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลสงเป็ล้อย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 45–50.
- ณรงค์ ลินสวัสดิ์.(2518). *จิตวิทยาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- แผนพัฒนาท้องถิ่น 2566 – 2570. (2565). *องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดง*. [ออนไลน์] <https://www.padang.go.th/home>. [16 กุมภาพันธ์ 2567]
- พระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เรงทอง), วัชรินทร์ ชาญศิลป์, และอนุภูมิ โชวกเกษม. (2566). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6 (3), 13–26.
- พีระยุทธ ศิลพรหม.(2566). การบริหารการจัดการความขัดแย้งของผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารสิทธิธรรม*, 1(1), 47–58.
- เลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมื่นด่าง. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 210–222.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิสุทธิ โปธิแท่น. (2542). *ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณฑล อินมณี, สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2568). การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 10(1), 81–91.
- ปิยนันท์ ช่างวงษ์หล้า.(2564). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 97
- สุรารวรรณ์ ทองสว่าง. (2566). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท. *การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุพัตรา นามวงศา. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ

ประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสะโน อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัด สุรินทร์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 87.

สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด
ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2540). *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดสิทธิเสรีภาพ เรื่อง สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

อัจฉริยา รัตนปัญญา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอ เมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 104-106

อุทัย หิรัญโต. (2542). *สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.